

Kunvald: 100 let pomníku JAK, 26.6.2010

Mám krátce promluvit o významu JAK, jehož pomník od sochaře O. Fiedlera tu byl postaven před 100 lety, a JB, která na tomto místě vznikla před více než 550 lety. Není možné obsáhnout celý život a dílo Komenského ani představit celou historii JB.

Musela však ta stará církev něčím oslovit i přes staletí, když se udržuje památník Jednoty a staví se pomníky Komenskému – díky učitelům a vychovatelům, kteří ho „přijali za svého“, a postavili ho národu před oči. I zdejší Komenský má v rukou Didaktiku. Musí tu tedy být nějaká živá inspirace pro naše hledání a uskutečňování dobrého lidství.

Komenský, smutný nad rozprášením své církve ve vyhnanství, na sklonku života v latinském spise z r. 1660: O vzácném statku jednoty, řádu, kázně a poslušnosti.. předává odkaz Jednoty církvi anglikánské.

Vám přátelům doporučujeme naši milovanou matku, církev. O ni již vy místo nás přejměte starost, ať již se Bohu zalíbí znovu ji vzkřísiti u nás, nebo ji postaviti někam jinam, znovu ožilou, doma mrtvou. Zajistí jste povinni i mrtvou milovati tu církev, která vám za svého života dávala příklady víry a trpělivosti.... Zemřelým přátelům se stavívají alespoň náhrobky, aby jejich paměť jen tak snadno nevytizela. Kterí se však skvěli vynikajícími přednostmi, o těch se pořizují zobrazení jejich skvělých skutků, potomkům na zrcadlo.... Tedy, jestliže jsme darem božím také my měli něco pravdivého, něco úctyhodného, něco spravedlivého, něco čistého, něco láskyhodného a uznávaného, jestliže jsme měli nějakou dokonalost a nějakou chválu (mužové moudří a zbožní to zajisté uznali..), tedy jsem povinen se postarati, aby to nezahynulo zároveň s námi a aby ssutinami dnešních zřícenin nebyly zavaleny i samy základy tak, že by je potomci ani nalézt nemohli. (*1)

Jednota bratrská svými vykazujícími osobnostmi a jejich dílem přispěla k užitku společnosti i církvím přínosem sociálním i kulturním a věrným křesťanstvím. Proto může být inspirací.

Jednota bratrská se utvářela v prostoru 15.st. předznamenáném téměř půlstoletým zápasem české reformace v husitství o očistu a obnovu církve podle Písma svatého. V pohasínajícím dýmu husitských válek se vynořovaly postavy hledačů pravého křesťanství, chtěli uskutečnit to, co husitská reformace lákavě napověděla, ale neměla sil dokončit. I mistr Rokycana, hlava husitské církve, se kriticky vyslovil o současné zbožnosti: „Kdyby nyní pravý křesťan se ukázal, byl by tak divný jako jelen s zlatými rohy na pražském mostě.“ (*2) ... Vynořil se i Bratr Řehoř, který obcházel nespokojence a hledače, sdružoval je a přivedl do venkovského ústraní Kunvaldu, stranou od svodů světa. Tady (a brzy i jinde) se odvážili žít pod autoritou Kristovou a podle jeho návodů (požadavků), jak je formuloval v kázání na hoře (Mt 5-7) a v podobenství o posledním soudu Mt 25,31nn.

Soustředili se tu na Krista, na jeho milost i na jeho nároky. J.L.Hromádka je charakterizuje takto: *U bratří byla víra prostinkým a pokorným nasloucháním rozkazům Božím, pohotovým odhodláním vzít na sebe jho Kristovo, jít ve šlépějích Spasitelových, stát s ním ve smluvě a plnit, co Ježíš Kristus očekává od svým učedníků... Poznali, že evangelium dává, ale také zavazuje, budí v lidském srdci*

triumfální radost nad vítězstvím Kristovým, ale také ztišuje člověka v odevzdané, prostinké poslušnosti. (*3)

V druhé generaci přehodnocují své postoje odloučenosti od „světa“, jak je k tomu na počátku ovlivnil Chelčický. Teologií Lukáše Pražského nahlédají, že odloučenost v ústraní není zásluhou, není záslužné utéci před problémy a svody. A vůbec: je životní styl, sebezbožnější, sebeupřímnější, před Bohem záslužný? Mohu na své etice, jakkoli vznešené, založit své spasení? - A tak Bratři vcházejí do měst, do společnosti, kam chtějí také přinést evangelium.... Vědí, že to bude nesnadné, ale možné. Pokusíme se. Mohlo se rozvinout bratrské školství, mohl vzniknout překlad Kralická Bible.

Kunvaldské soustředění po špatných zkušenostech se stavem společnosti a služba Kristu ve společnosti - něco nám to připomíná: únik ze „světa“, nalezení Krista, návrat do společnosti s touhou ji ozdravět: to je Komenského Labyrint světa a ráj srdce!

Sám prošel stejným vývojem. S nadšením se mladý JAK vrhá po studiích do své profese bohoslovce-kazatele a učitele.. ale bylo mu dáno jen tři roky být šťastným kazatelem ve Fulneku... Od r. 1621 se musel skrývat, zemřela mu manželka a děti, ztratil knihovnu. Bolest a žal.... A není v tom sám a zřetelně to vidí: píše proto útěšné spisy, sám se potřebuje také usebrat, najít rovnováhu, bojuje boj víry – za sebe i jiné. Pak se teprve může dát k dispozici společnosti a světu – to je Poutník z Labyrintu a ráje srdce v reáliích skutečného světa a naší historie.

Když se ohlížíme za jeho úctyhodným životem, napadají nás otázky, kterými se s ním poněkud poměrujeme a ptáme se sami sebe, jak by to bylo s námi na jeho místě a v okolnostech, jimiž procházel: jak mohl unést tolik ztrát, jak při tom mohl mít povzbuzující slova pro své souvěrce, jak se mohl nevyčerpán těmito ztrátami a starostmi, rozhlédnout po celé lidské pospolitosti a nabídnout jí snažší cestu ke vzdělání, které by (podle jeho mínění) mohlo a mělo člověka zušlechtit a osvobodit z motanic a zlého všeho druhu, jak ještě i dovedl volat k nápravě světa a lidských vztahů? Přes mnohé slzy vidět kupředu, přes osobní trápení vidět své bližní a jejich potřebu útěchy, přes hroucení své vlasti nabídnout svá obdarování jinde? - Můžeme odpovědět: sdílel s celou Jednotou od počátku pohled ke Kristu, který pověřuje v kázání na hoře být solí země a světlem světa (Mt5,13-14). „*Tak ať svítí vaše světlo před lidmi, aby viděli vaše dobré skutky a vzdali slávu vašemu Otci v nebesích.*“ (Mt 5,16)

Po odchodu do Lešna 1628 měl více času na vědeckou práci pedagogickou (Lešno, Sarospatak, Elblag, Amsterdam) a později na filozofický projekt Obecné porady o nápravě věcí lidských (Anglie, Amsterdam).

Ve všem zůstává teolog – kazatel – biskup – není uzavřen ve své pracovně, žije se svou církví a pro ni, vidí její potřeby. Vedle Amsterodamského vydávání Veškerých spisů didaktických a práci na Obecné poradě o nápravě věcí lidských nezapomíná ani na rozptýlenou Jednotu bratrskou. Vydává pro ni: Manuál biblického čtení (1658), Kancionál (1659), 4. díl Truchlivého - Smutný hlas (1660), latinsky O vzácném statku jednoty, řádu, kázně a poslušnosti.. (1660), německý Katechismus pro utajené souvěrce na Fulnecku (1661) a německý kancionál, Praxis pietatis (1661), bratrskou konfesi z r. 1584 (1662), Historii o těžkých protivenstvích církve české, Labyrint

světa a ráj srdce, Hlubinu bezpečnosti, Sbíрку pašiových kázání (1663), Jedno potřebné (1668).

Před 360 lety, 1650 napsal Komenský Kšaft umírající matky Jednoty bratrské. Domníval se po vestfálském míru a zmaření naděje na návrat do vlasti, že stojí nad připraveným hrobem své církve (a netušil, že jednou bude stát jeho pomník na bývalém pohřebišti kunvaldského sboru). Odkazoval národu, vlasti milé: zalíbení v pravdě Boží čisté, Písmo svaté, řád a kázeň, společnou mezicírkevní horlivost ve službě Bohu, péči o otcovský jazyk, péči o mládež a její výchovu.

Podobně ještě v r. 1660 ve Smutném hlase se domnívá, že dny Jednoty jsou sečteny. Ale vyslovuje naději, že Bůh dá Jednotě zase povstat a na starých gruntech postaví novou budovu církve... Stalo se, 1722 exulanti z jeho Fulnecka zakládají Herrnhut-Ochranov v Lužici, 1727 byla Jednota bratrská obnovena – také podle odkazu Komenského, který uložil ve spise O vzácném statku jednoty, řádu, kázně a poslušnosti..

Starobratrské biskupství předal obnovené Jednotě D.A.Jablonský, biskup polské větve Jednoty když ordinoval Davida Nitschmanna (1735) a M.L.Zinzendorfa biskupy Jednoty bratrské.

Od r. 1732 se Jednota rozšiřuje po světě misií. Prostí misionáři odcházeli za domorodci, kteří mnohdy ani nebyli pokládáni za lidi. Žili s nimi a pro ně. Zakládali školy (nejedna nese i jméno Komenského - Guyana a Nicaragua, socha Komenského stojí před bohosloveckým učilištěm v Bethlehemu v USA), studovali domorodé jazyky, na mnoha místech sestavovali písemný jazyk, gramatiku a slovníky primitivních národů, překládali biblické texty, učili hudbě a zpěvu, řemeslům a zemědělství, zakládali nemocnice, organizovali společenský život, svým zájmem o barevné domorodce od počátku odmítali rasismus.

Z mnoha míst světa rádi přijíždění příslušníci Jednoty bratrské do Kunvaldu, který považují za kolébku své církve. Mnohá slza dojetí a vděčnosti tu vytryskla z jejich očí. Naposledy jsem to viděl vloni u tří představitelů Iglesia Morava (Jednota bratrská) z Nicaraguy.

Jestliže je život Jednoty bratrské a jejího biskupa Komenského inspirací k hledání, jak být dnes solí světa a světlem světu, je dobře, že tady v Kunvaldu je pečováno o tento domek a že tu stojí pomník Janu Amosu. Bohu ke slávě a lidem k užítku.

Jiří Polma

*1. JAK: Poselství Jednoty bratrské, Církvě anglikánské, s.18-19, Kalich Praha 1940

*2. J.Blahoslav: O původu Jednoty bratrské a řádu v ní, K.Reichel, Praha 1928, s.57

*3. J.L.Hromádka, Smysl bratrské reformace, Kalich Praha 1954, s.9